

ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยาตามความคิดเห็น
ของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่
Expected Leadership of Village Headmen of Voters in the 2nd District of Mea
Jai District, Phayao

ชูชาติ พิงพอใจ* เบญจ พรพลธรรม**
ดร.อภิวัฒน์ พลสยาม* เพ็ญศรี บางบอน**
Chuchat Phuengphorjai* Ben Pornpoltam*
Apiwathana Polsayom* Pensri Bangbon**
สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก*
Pacific Institute of Management Science*
อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร**
Lecturer, Pharmakon Rajabhat University***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของ
ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยาที่พึงประสงค์ตามความคิดเห็นของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งใน
เขตพื้นที่ 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของ ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอแม่ใจ
จังหวัดพะเยา ของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มี เพศ บริบทตำบลจำแนกตามปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล กลุ่ม
ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา จำนวน 395 คน โดยใช้แบบสอบถาม
เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน ค่า t-test และค่า F-test หรือหรือวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของ ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยาตามความ
คิดเห็นของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน
จากมากไปน้อยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ภาวะผู้นำการ
เปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับมากที่สุด ภาวะผู้นำเชิงศรัทธาบาร์มี ภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ ภาวะผู้นำเชิง
วิสัยทัศน์ตามลำดับ สำหรับผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของ ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอแม่ใจ
จังหวัดพะเยาของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในภาพรวม ประชาชนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อ
พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์และภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ, ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

Abstract

The research explores the point of view of expected leadership of village headmen of voters in the 2nd District of Mea Jai and compares the distinct factors in terms of genders, sub-district context of the voters relating to the expected leadership of village headmen in Mea

Jai district, Phayao. The samples are three hundred ninety- five village headmen in Mea Jai District. The questionnaires are used in collecting data. Percentage, Means, Standard Deviation, T-test, F-test and One-Way Anova are applied to analyze the data.

The results exhibit that most of the voters' opinion on the expected leadership of the village headmen is on the positive side with a high rate at 4.37. The following report shows the voters' satisfaction of the expected leadership from the maximum rate to the minimum rate. The leadership in changing society is shown at the high rating at 4.72 followed by the leadership of changing at 4.50. The next leaderships running after the two are the leaderships of power (4.34), strategies (4.34) and vision (4.34) respectively. Overall, for the view of voters in terms of expected leadership of village headmen, there is no significant difference. But for individual factors, it is found that these factors play an important role in varying the communities' opinion on the expected leadership of village headmen in Mea Jai district significantly at 0.05

Keywords : Leadership, Voters in Mea Jai district

บทนำ

สังคมไทยนั้นมีลักษณะเป็นสังคมที่อาศัยอยู่กันเป็นกลุ่มในแต่ละกลุ่มจะมีหัวหน้ากลุ่มทำหน้าที่เป็นผู้ปกครองคอยดูแลความเป็นอยู่ของสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งอยู่อาศัยเป็นหลักแหล่งเป็นชุมชน มีอาณาเขตที่แน่นอนและระเบียบแบบแผนการจัดการปกครอง เพื่อให้สมาชิกอยู่รวมกันอย่างสงบสุขการจัดการรูปแบบการปกครองของสังคมไทยมีวิวัฒนาการมายาวนานตามการเปลี่ยนแปลงและความเหมาะสมในแต่ละยุคสมัย (กรมการปกครอง, 2541) การปกครองระดับหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านเป็นหัวหน้าปกครองดูแลในหมู่บ้าน หากทางราชการมีงาน หรือนโยบายอันใดก็จะมีกรมอบหมายให้ ผู้ใหญ่บ้านที่จะต้องปฏิบัติจัดทำ เพราะทางราชการไม่อาจจัดเจ้าหน้าที่เข้าไปทำการปกครองได้ทั่วถึง และเพียงพอ ผู้ใหญ่บ้าน จึงเป็นเสมือนข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในหมู่บ้านมีหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอในการปฏิบัติงานตามนโยบายของทางราชการ มีความสำคัญต่อผลสำเร็จของงานตามภารกิจของกระทรวงมหาดไทย และกระทรวง กรม ต่างๆ เป็นอย่างมาก ผู้ใหญ่บ้านจึงต้องปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นตัวแทนของทางราชการ ความสำคัญของ ผู้ใหญ่บ้านนั้น มีโชยู่ที่เป็นตำแหน่งที่ได้ตั้งกันมาเป็นเวลานานเท่านั้น แต่ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน นั้นเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อชุมชน หมู่บ้านซึ่งจำเป็นจะต้องมีผู้นำที่เป็นผู้นำโดยธรรมชาติ และเป็นผู้นำโดยทางการในบุคคลเดียวกันเป็นผู้ที่สามารถทราบข้อมูลต่างๆ ของ หมู่บ้านได้เป็นอย่างดี และเป็นผู้ที่ประชาชนในท้องที่ให้ความศรัทธาเคารพนับถือให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน ดังนั้นผู้ใหญ่บ้าน จึงเป็นบุคคลสำคัญ และจำเป็นต้องมีอยู่คู่กับสังคมไทย ความแตกต่างในด้านคุณลักษณะทางสังคมของ ผู้ใหญ่บ้าน ในเรื่อง เพศ อายุ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง และความสัมพันธ์ด้านเครือญาติ นับเป็นปัจจัยสำคัญ ที่ส่งผลกระทบต่อโดยตรงก็โดยอ้อมต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของ ผู้ใหญ่บ้าน นอกจากนี้ภาวะความเป็นผู้นำของผู้ใหญ่บ้านก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของ ผู้ใหญ่บ้าน มีความแตกต่างกัน เนื่องจาก ผู้ใหญ่บ้าน เป็นบุคคลสำคัญที่จะกระตุ้น สนับสนุน ส่งเสริมและชักนำให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วน

ร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง ซึ่งหาก ผู้ใหญ่บ้านมีคุณลักษณะความเป็นผู้นำมากเพียงใด ย่อมจะได้รับ ความเชื่อถือและความไว้วางใจมากเท่านั้น ด้วยความตระหนักถึงความสำคัญของภาวะผู้นำในการปฏิบัติงาน ของผู้ใหญ่บ้านที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชน

จากเหตุผลดังกล่าว จึงสนใจที่จะทำการศึกษาถึงภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ อำเภอมะแมใจ จังหวัด พะเยาตามความคิดเห็นของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่เพื่อศึกษาถึงภาวะผู้นำของผู้ใหญ่บ้านทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนา ผู้ใหญ่บ้าน ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันจะก่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชน รวมทั้ง เพื่อนำผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ไปปรับใช้กับ ผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อื่นๆต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของ ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอมะแมใจ จังหวัด พะเยาที่พึงประสงค์ตามความคิดเห็นของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของ ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอมะแมใจ จังหวัดพะเยา ของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำแนกตาม เพศ บริบทตำบล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้รับทราบความคิดของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในเขต อำเภอมะแมใจ จังหวัดพะเยา
2. ได้รับทราบผลการเปรียบเทียบความคิดของประชาชนต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอมะแมใจ จังหวัดพะเยา ที่มีเพศ บริบทตำบล

สมมติฐานการวิจัย

ประชาชนในเขตอำเภอมะแมใจ จังหวัดพะเยา ที่มี เพศ บริบทตำบล ต่างกัน ความคิดของประชาชนต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

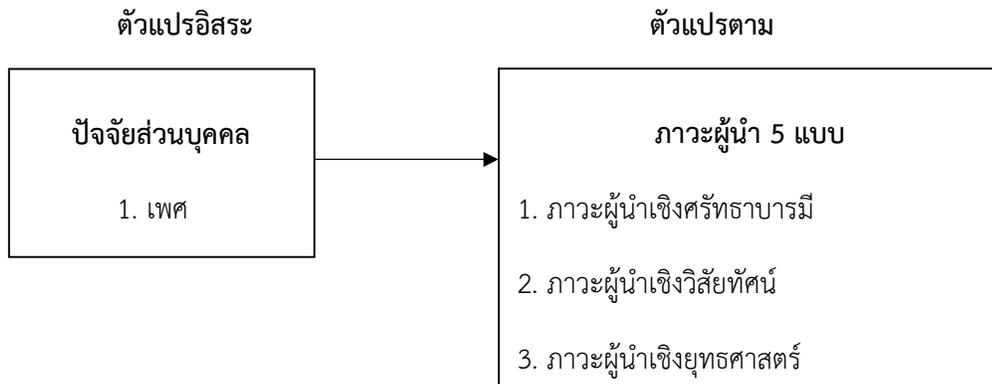
ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีอายุตั้งแต่18 ปีขึ้นไปในเขตอำเภอมะแมใจ จังหวัดพะเยา ทั้ง 6 แห่ง จำนวน 28,905 คน ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie และ Morgan (สมบัติ ท้ายเรือคำ. 2552 : 35) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 395 คน
2. ขอบเขตเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของ ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอมะแมใจ จังหวัดพะเยาตามความคิดเห็นของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่ จำนวน 5 ด้าน 1. ภาวะผู้นำเชิงศรัทธาบารมี 2. ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ 3. ภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ 4. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 5. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

3. ขอบเขตเวลา เดือน มิถุนายน – เดือนกันยายน 2562

กรอบแนวคิดของการวิจัย

งานวิจัยเรื่องภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของ ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยาตามความคิดเห็นของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำ 5 แบบ ของ Jay Conger และ Rabintra Kanungo (1998 : 94), และ Burns (พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต. 2552 : 196 ; อ้างอิงมาจาก Burns. 1978) มาเป็นกรอบแนวคิด ดังแผนภาพต่อไปนี้

ประชากรและหน่วยวิเคราะห์

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาประชากร คือประชาชนในเขตพื้นที่ อำเภอแม่ใจจังหวัดพะเยาซึ่งมีประชากรทั้งสิ้น 28,905 คน ได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie และ Morgan (สมบัติ ท้ายเรือคำ. 2552 : 35) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 395 คน

หน่วยในการวิเคราะห์ คือประชาชนในเขตพื้นที่ อำเภอแม่ใจจังหวัดพะเยา (ศูนย์บริหารทะเบียนราษฎรอำเภอแม่ใจจังหวัดพะเยา ณ วันที่ 31 มีนาคม 2562)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นประ ประกอบด้วย สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของ ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยาที่พึงประสงค์ตามความคิดเห็นของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และแบบสอบถามปลายเปิดสำหรับการแสดงความคิดเห็นทั่วไปและข้อเสนอแนะ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่า t-test (Independent Samples) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Analysis of Variance หรือ One-way-ANOVA) การทดสอบมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD (Least Significant Difference) ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือโดยนำแบบสอบถามที่ได้รับตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าความสอดคล้องของข้อคำถามและวัตถุประสงค์ของการวิจัย IOC (Index of Item Objective Congruence) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67-1.00 ทุกข้อ และนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชาชนจังหวัดเชียงรายที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยหาค่าความเชื่อมั่น

(Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ ด้วยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของบรอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.84

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 49.37 เพศหญิง จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 50.63 จำแนกตามตำบล พบว่ามากที่สุด คือ ตำบลบ้านเหล่า จำนวน 82 คนคิดเป็นร้อยละ 20.76 ลำดับต่อมา ตำบลศรีถ้อย จำนวน 81 คนคิดเป็นร้อยละ 20.51 ลำดับต่อมา ตำบลแม่สุกจำนวน 63 คนคิดเป็นร้อยละ 15.59 ลำดับต่อมา ตำบลแม่ใจ จำนวน 59 คนคิดเป็นร้อยละ 14.94 ลำดับต่อมา ตำบลป่าแฝก จำนวน 59 คนคิดเป็นร้อยละ 13.92 ตำบลเจริญราษฎร์ จำนวน 55 คนคิดเป็นร้อยละ 13.92 ตามลำดับ

2. ด้านความคิดของประชาชนต่อภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของ ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา สามารถสรุปได้ตามตาราง

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของ ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยาตามความคิดเห็นของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่

โดยภาพรวม

ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา	\bar{x}	S.D.	ระดับ
1. ภาวะผู้นำเชิงศรัทธาบาร์มี	4.34	0.82	มาก
2. ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์	3.53	0.72	มาก
3. ภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์	4.10	0.75	มาก
4. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง	4.50	0.59	มาก
5. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางสังคม	4.72	0.45	มากที่สุด
โดยภาพรวม	4.37	0.28	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของ ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยาตามความคิดเห็นของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.37$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน จากมากไปน้อยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.72$) รองลงมา คือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.50$) ภาวะผู้นำเชิงศรัทธาบาร์มี ($\bar{x} = 4.34$) ภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ ($\bar{x} = 4.34$) ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ ($\bar{x} = 4.34$) ตามลำดับ สามารถสรุปเป็นรายด้าน ดังนี้

2.1 ภาวะผู้นำเชิงศรัทธาบาร์มี ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของ ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยาตามความคิดเห็นของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ย 3 ค่าสูงสุด จากมากไปหาน้อยคือ ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้มีความสามารถในการสื่อสารและกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านได้อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ

ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้สนับสนุนให้คนในชุมชนเข้าถึงความรู้สมัยใหม่ๆ อยู่ในระดับมากที่สุดผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเป็นที่ยอมรับในด้านคุณธรรมและจริยธรรมอยู่ในระดับมากที่สุดและและข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ที่มีเอาจริงเอาจังกับการแก้ปัญหาอยู่ในระดับมาก

2.2 ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของ ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ตามความคิดเห็นของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ย3 ค่าสูงสุด จากมากไปหาน้อยคือ ผู้ใหญ่บ้านมีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ทางการบริหารงานในหมู่บ้านมากที่สุดรองลงมา คือ ผู้ใหญ่บ้านสามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์แก่คนในชุมชนได้อยู่ในระดับมากที่สุดและผู้ใหญ่บ้านให้บริการต่างๆ กับประชาชนในพื้นที่อย่างเสมอภาคเท่าเทียมกันอยู่ในระดับมากที่สุด

2.3 ภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของ ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยาตามความคิดเห็นของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ย3 ค่าสูงสุด จากมากไปหาน้อยคือ ผู้ใหญ่บ้านสามารถวิเคราะห์ คาดคะเนเหตุการณ์ที่จะมีการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างแม่นยำอยู่ในระดับมากที่สุดรองลงมา คือผู้ใหญ่บ้านสามารถกำหนดทิศทางการทำงานปฏิบัติงานของหมู่บ้านได้อย่างเหมาะสม และ ผู้ใหญ่บ้านสามารถพัฒนาหมู่บ้านให้ประชาชนมีความกินดีอยู่ดีขึ้นได้อยู่ในระดับมากที่สุดผู้ใหญ่บ้านเน้นการสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างและยอมรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านอยู่ในระดับมากที่สุดและและข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ให้ความสำคัญต่อการกำหนดแผนกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับนโยบายหลักของท้องถิ่นได้อยู่ในระดับมาก

2.4 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของ ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยาตามความคิดเห็นของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ย3 ค่าสูงสุด จากมากไปหาน้อยคือ ผู้ใหญ่บ้านสามารถปฏิบัติตามนโยบายที่ตนเองใช้ในการหาเสียงเลือกตั้งได้อยู่ในระดับมากที่สุดรองลงมา คือผู้ใหญ่บ้านส่งเสริมและสนับสนุนประชาธิปไตยในหมู่บ้านเช่น ณรงค์การไปใช้สิทธิเลือกตั้งทุกครั้งที่มีการเลือกตั้งทุกประเภทอยู่ในระดับมากที่สุดผู้ใหญ่บ้านสามารถวิเคราะห์ปัญหาเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดในการรับข้อมูลข่าวสารได้และ ผู้ใหญ่บ้านสามารถวิเคราะห์ปัญหาเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดในการรับข้อมูลข่าวสารได้อยู่ในระดับมากที่สุดและข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดผู้ใหญ่บ้านสามารถปรับเปลี่ยนการบริหารงานตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาและผู้ใหญ่บ้านสามารถสร้างสังคมเข้มแข็งมีภูมิคุ้มกันภัยยาเสพติดได้อยู่ในระดับมาก

2.5 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางสังคมภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของ ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยาตามความคิดเห็นของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ย3 ค่าสูงสุด จากมากไปหาน้อยผู้ใหญ่บ้านสามารถสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนความเป็นพลเมืองที่ดีในท้องถิ่นอยู่ในระดับมากที่สุดรองลงมา คือผู้ใหญ่บ้านสามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในหมู่บ้านอยู่ในระดับมากที่สุดผู้ใหญ่บ้านสามารถสร้างระบบการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อให้สามารถจัดการและสร้างภูมิคุ้มกันต่อปัญหาความเดือนร้อนและความยากจนได้ด้วยตนเองอยู่ในระดับมากที่สุดและข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดผู้ใหญ่บ้านสนับสนุนส่งเสริมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงในระดับครัวเรือนอยู่ในระดับมาก

3. เปรียบเทียบภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของ ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยาตามความคิดเห็นของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่ ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของ

ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยาตามความคิดเห็นของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่ ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของ ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยาตามความคิดเห็นของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน จากมากไปน้อย พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางสังคม อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับมากที่สุด ภาวะผู้นำเชิงศรัทธาบารมี ภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ ตามลำดับ สามารถอภิปรายรายด้าน ดังนี้

ภาวะผู้นำเชิงศรัทธาบารมี ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของ ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยาตามความคิดเห็นของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอแม่ใจเป็นผู้มีความสามารถในการสื่อสารและกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านได้ ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้สนับสนุนให้คนในชุมชนเข้าถึงความรู้สมัยใหม่ๆ และเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเป็นที่ยอมรับในด้านคุณธรรมและจริยธรรมของประชาชน สอดคล้องกับจุมพล หนีมพานิช (2547) กล่าวไว้ว่า คุณลักษณะพิเศษที่ดีเลิศอย่างหนึ่งนอกจากจะได้แยกบุคคลที่เป็นผู้นำออกจากความเป็นคนธรรมดาสามัญแล้ว ยังได้ทำให้ผู้นั้นเป็นบุคคลที่ประกอบไปด้วยคุณสมบัติและบารมีที่ดีไม่มีใครเหมือน เป็นบุคคลที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติ มีความเฉลียวฉลาด เชื่อมมั่นในตนเอง สามารถก่อให้เกิดความผูกพันทางจิตใจที่ล้าลึกระหว่างตัวเขากับผู้ปฏิบัติตามสามารถที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงคุณค่าและความเชื่อถือที่ยึดถือปฏิบัติกันมานาน ดังนั้นผู้นำแบบนี้จึงสามารถใช้อำนาจพิเศษนี้ ทำให้คนทั้งหลายหรือผู้ใต้บังคับบัญชาเชื่อฟังปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจเพราะมีลักษณะที่จูงใจให้คนศรัทธาเชื่อถือ

ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของ ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยาตามความคิดเห็นของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้ใหญ่บ้านมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ทางการบริหารงาน ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สามารถจัดสรร แบ่งปันกันแก่คนในชุมชนได้เป็นอย่างดีเสมอภาคและเท่าเทียมกัน สอดคล้องกับแนวคิดของสีปนนท์ เกตุทัต (2540) ที่ว่า ลักษณะของภาวะผู้นำจะต้องมีวิสัยทัศน์ จะต้องวิเคราะห์ตัดสินใจโดยมองอย่างนก มองภาพรวมทั้งหมด และปฏิบัติตนอย่างนอน เอากาย ใจ และสมองเข้าสัมผัส สามารถวางนโยบายที่ชัดเจน จัดแผนงานแผนคน และแผนเงินให้เข้ากัน กระจายและมอบอำนาจเป็น รวมทั้งติดตามผลเพื่อเป้าหมายอย่างมีทิศทางที่มุ่งผลประโยชน์ต่อส่วนรวมเป็นหลัก โดยเลือกเดินตามเส้นทางที่มีขวากหนามน้อยที่สุด ผู้นำแบบนักวิสัยทัศน์เป็นผู้นำที่ใช้บุคลิกภาพและความสามารถพิเศษ (Charisma) ของตนเป็นเครื่องมือ เกิดอิทธิพลกระตุ้นให้เกิดแรงคล้อยใจขึ้นแก่ผู้ตามให้อยากทำตามอย่างผู้นำทำ ทั้งนี้เพราะเกิดความเลื่อมใสศรัทธาต่อตัวผู้นำ ผู้นำแบบนี้บางคนก็เรียกว่า ผู้นำโดยบารมี เป็นผู้นำที่มีศิลปะในการพูดโน้มน้าวใจให้ผู้ฟังมองเห็นภาพได้ชัดเจนและเชื่อว่าภาพในอนาคตที่ผู้นำพูดถึงนั้นสามารถไปได้ถึงแน่นอน ถ้าร่วมมือกันทำอย่างผู้นำต้องการ เนื่องจากผู้นำเป็นนักคิด นักพูดและนักวาดฝันถึงอนาคตที่เป็นไปได้ เราจึงเรียกผู้นำแบบนี้ว่า ผู้นำแบบนักวิสัยทัศน์ (Visionary Hero) ผู้นำแบบนี้จึงกล้าคิดกล้าทำ กล้าเปลี่ยนแปลง กล้าทำทลายต่อสิ่งใหม่ ๆ แม้ว่าจะกระทบต่อตำแหน่งสถานภาพตนเองหรือคนอื่นก็ตาม ถ้าเชื่อว่าสิ่งที่ทำนั้นทำให้สังคมส่วนรวมดีขึ้น จึงเป็นผู้นำที่สามารถ

ยกระดับคุณธรรมของลูกน้องให้สูงขึ้นจากการทำงานเพื่อได้ประโยชน์ส่วนตัวเพียงอย่างเดียว แต่มุ่งการได้ประโยชน์ต่อส่วนรวมเป็นสำคัญอีกด้วย ผู้นำแบบนี้คนมักยกย่องเหมือนวีรบุรุษ

ภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของ ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ตามความคิดเห็นของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้ใหญ่บ้านสามารถวิเคราะห์ คาดคะเนเหตุการณ์ที่จะมีการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างแม่นยำสามารถ กำหนดทิศทางทางการปฏิบัติงานของหมู่บ้านได้อย่างเหมาะสม มีความสามารถพัฒนาหมู่บ้านให้ประชาชนมีความ กินดีอยู่ดีขึ้นได้ เน้นการสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างและยอมรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้าน สอดคล้องกับปรัชญาของ ประเสริฐศรี. (2544, 206) กล่าวไว้ว่า ผู้นำเชิงยุทธศาสตร์เป็นกระบวนการในการ กำหนดทิศทางและการกระตุ้นสร้างแรงบันดาลใจให้แก่องค์กร ในการริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ขึ้นมา เพื่อให้ องค์กรอยู่รอดต่อไปได้ และเรื่องของการเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์ก็เป็นอีกหนึ่งในประเภทภาวะผู้นำที่จะเป็นตัว ผลักดันให้การบริหารเชิงกลยุทธ์ประสบความสำเร็จลุล่วงด้วยดี และได้กล่าวถึงคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิง เชิงกลยุทธ์ เป็นเรื่องของผู้บริหารระดับสูง คล้ายคลึงกับภาวะผู้นำแบบมุ่งเน้นเป้าหมายหรือภาวะผู้นำการ เปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นภาวะผู้นำเพื่อการเปลี่ยนแปลงมากกว่าความคงที่ มีความคิดความเข้าใจในระดับสูง ความสามารถในการคิดเชิงมโนภาพ เข้าใจผลที่ตามมาสำหรับองค์การที่มีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมนี้เรียกว่า วิธีการคิดเชิงระบบ ในแต่ละองค์การจะประสบความสำเร็จได้ ก็ต่อเมื่อองค์การนั้นมีผู้นำที่มีความสามารถใน ด้านความคิดความเข้าใจ และการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สามารถนำปัจจัยต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ได้ มีความ คาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต มีวิถีคิดเชิงปฏิบัติ และมีการกำหนดวิสัยทัศน์ ผู้นำหรือกลุ่ม ผู้นำระดับสูงที่มีความสามารถในการคาดการณ์ มีมุมมองระยะยาวและสร้างความยืดหยุ่นให้องค์กรบรรลุ เป้าหมาย โดยมีขอบเขตความรับผิดชอบงานทั้งองค์การ

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของ ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ตามความคิดเห็นของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า ผู้ใหญ่บ้านสามารถปฏิบัติตามนโยบายที่ตนเองใช้ในการหาเสียงเลือกตั้งได้ส่งเสริมและสนับสนุนประชาธิปไตย ในหมู่บ้านเช่น ธรรมชาติการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทุกครั้งที่มีการเลือกตั้งทุกประเภท สามารถวิเคราะห์ปัญหาเลือก ทางเลือกที่ดีที่สุดในการรับข้อมูลข่าวสารได้ และสามารถวิเคราะห์ปัญหาเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดในการรับ ข้อมูลข่าวสารได้ สอดคล้องกับ ประยุทธ์ ชูสอน (2552) ได้กล่าวถึง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงว่าเป็น กระบวนการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงานและผู้ตามโดยมุ่งเปลี่ยนแปลงความพยายามของผู้ร่วมงานและผู้ตาม ให้สูงขึ้นกว่าความพยายามที่คาดหวังปกติ พัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานและผู้ตามไปสู่ระดับที่สูงขึ้นและ ศักยภาพมากขึ้น ทำให้เกิดการตระหนักรู้ในวิสัยทัศน์และภารกิจของทีมงานและขององค์การจงใจให้ ผู้ร่วมงานและผู้ตามมองให้ไกลเกินกว่าความสนใจของพวกเขาไปสู่ประโยชน์ขององค์การหรือสังคมซึ่ง กระบวนการที่ผู้นำอิทธิพลต่อผู้ร่วมงานหรือผู้ตามนี้กระทำโดยผ่านองค์ประกอบพฤติกรรมเฉพาะของภาวะ ผู้นำการเปลี่ยนแปลง 4 ประการ มีการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ มีการสร้างแรงบันดาลใจ กระตุ้นทาง ปัญญาและคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของ ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยาตามความคิดเห็นของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้จะเป็นเพราะ ผู้ใหญ่บ้านสามารถสร้างความมีสำนึกรักชุมชนความเป็นพลเมืองที่ดีในท้องถิ่นสามารถ แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในหมู่บ้านสามารถสร้างระบบการเรียนรู้ของชุมชน เพื่อให้ สามารถจัดการและสร้างภูมิคุ้มกันต่อปัญหาความเดือนร้อนและความยากจนได้ด้วยตนเอง สอดคล้องคล้อยกับ

สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์(2549) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้นำเป็นบุคคลที่มีลักษณะ มีบทบาทหรือมีอิทธิพลต่อคนในหน่วยงานมากกว่าผู้อื่น มีบทบาทเหนือบุคคลอื่นๆ มีบทบาทสำคัญที่สุดที่ทำให้หน่วยงานบรรลุเป้าหมาย และได้รับเลือกจากผู้อื่นให้เป็นผู้เป็นหัวหน้าของกลุ่ม จะเห็นได้ว่าปัญหาทางสังคมทั้งระดับท้องถิ่นและระดับโลกเกิดขึ้นมากมายและรวดเร็วต่อเนื่องทุกวัน ซึ่งล้วนมีผลกระทบต่อด้านสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม เทคโนโลยี รวมทั้งโครงสร้างและกลยุทธ์การบริหารสู่ความสำเร็จ จึงเกิดความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศนด้านภาวะผู้นำจากภาวะผู้นำตามแนวคิดเดิมที่เคยมีประสิทธิผลในอดีต มาสู่แนวคิดภาวะผู้นำใหม่ ทำให้นักวิชาการด้านภาวะผู้นำต่างเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องสร้างหรือพัฒนาผู้นำสมัยใหม่ให้มีคุณลักษณะภาวะผู้นำเพื่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมขึ้นรับมือกับปัญหาดังกล่าว โดยผู้นำไม่จำเป็นต้องเป็นบุคคลที่มีตำแหน่งหัวหน้าหรือผู้ที่ได้รับการยอมรับจากผู้อื่นเท่านั้น แต่ที่สำคัญกว่านี้ก็คือผู้นำเป็นผู้ที่สามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลเชิงบวกต่อความเป็นอยู่ที่ดีของผู้อื่นของชุมชนและของสังคมโดยรวมโดยนิยามเหล่านี้ จึงอาจกล่าวได้ว่ามนุษย์ทุกคนมีศักยภาพพอที่จะเป็นผู้นำได้ กระบวนการของการเป็นผู้นำหรือภาวะผู้นำนั้น ไม่สามารถอธิบายได้โดยง่ายเพียงแค่อุจกภาพพฤติกรรมของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเท่านั้น แต่ภาวะผู้นำยังเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ในแง่ความร่วมมือของกลุ่มคนหรือระหว่างกลุ่มคนในการปฏิบัติการกิจร่วมกัน บนฐานของค่านิยมเหมือนกัน คือการทำงานเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกขึ้นแก่สังคม

เปรียบเทียบภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของ ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยาตามความคิดเห็นของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่ ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยาตามความคิดเห็นของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่ ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

1. ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ผู้นำชุมชนควรจริงจังกับการแก้ปัญหาที่แท้จริงในชุมชน เช่น กิ่งไม้เพราะในฤดูแล้งจะพบว่ามีเศษกิ่งไม้ใบหญ้ามาก ประชาชนบางส่วนได้ทำการเผาก่อให้เกิดมลพิษ ฝุ่นละออง ส่งผลให้ค่า PM สูง เป็นอันตรายต่อสุขภาพของประชาชน และปัญหาขยะ ควรมีการรณรงค์การคัดแยกขยะอย่างถูกหลักวิธี อาจจัดตั้งกลุ่มเงินออมจากขยะเพื่อแลกกับของใช้อุปโภคบริโภคหรือสวัสดิการอื่นๆในชุมชน

2. ผู้ใหญ่บ้านควรเสริมสร้างสังคมเข้มแข็งมีภูมิคุ้มกันภัยยาเสพติดในชุมชน และผู้ใหญ่บ้านสามารถปรับเปลี่ยนการบริหารงานตามสถานการณ์ เช่น ภัยพิบัติ น้ำท่วม เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาในครั้งนี้ ได้ทำการศึกษาเฉพาะประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในบางส่วนของเขตอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ซึ่งไม่สามารถบอกรายละเอียดถึงการตัดสินใจเลือกภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้ใหญ่บ้าน ของทั้งอำเภอแม่ใจดังนั้น ในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในอื่นๆด้วยด้วย ทั้งนี้เพื่อที่จะได้มีการเปรียบเทียบดูว่าประชาชนในแต่ละช่วงอายุ การศึกษาและอาชีพนั้นๆ มีการตัดสินใจเลือกภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้ใหญ่บ้าน ที่เหมือนกันหรือต่างกันอย่างไร

2. ควรศึกษาพฤติกรรมในการรับข้อมูล ข่าวสาร เพื่อให้เข้าถึงผู้มีสิทธิในการตัดสินใจเลือกภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา

บรรณานุกรม

- จุมพล หนิมพานิช. (2547). **ผู้นำ อำนาจและการเมืองในองค์กร**. นนทบุรี : โครงการส่งเสริม
การแต่งตั้งตำรามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ประยุทธ์ ชูสอน. (2552). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง :แนวคิดเพื่อพัฒนาความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ**.
วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 27(3), 98-102
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2552). **พื้นฐานการวิจัยการศึกษา**. มหาสารคาม : คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม
- สีปนนท์ เกตุทัต. (2540). **วิสัยทัศน์กว้างไกลปฏิบัติได้ผลจริง : ภาวะผู้นำความสำคัญต่ออนาคตไทย**.
กรุงเทพฯ : พิมพ์ไทย
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2549). **เอกสารคำสอนวิชาพฤติกรรมองค์กร**. เชียงราย : มหาวิทยาลัยราชภัฏ
เชียงราย
- พิชาย รัตนดิถก ฦ ฎุเก้ต. (2552). **องค์กรและการบริหารจัดการ**. กรุงเทพฯ : บริษัท ธิงค์ บี ยอนด์
บู๊ค จำกัด
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2544). **ภาวะผู้นำ (Leadership)**. กรุงเทพฯ : ธินธิชการพิมพ์
- Bass, B. M. and B. J. Avolio. (1985). **Improving Organization Effectiveness through**
- Burns, J. M. (1978). **Leadership**. New York: Harper and Row
- Conger, J. A. and R. N. Kanungo. (1998). **Charismatic Leadership in Organizations**.
Thousand Oaks. CA : Sage